Afrikaani keel

Afrikaani keel (ka *buuri keel*, afrikaani *Afrikaans*) on hollandi keelest 17.–18. sajandil arenenud germaani keel.

Afrikaani keel on üks Lõuna-Aafrika Vabariigi ametlikest keeltest. See sai seal ametlikuks keeleks 1925.

Keel on levinud Lõuna-Aafrika Vabariigis ja Namiibias. Lõuna-Aafrika Vabariigis on see 6,2 miljoni inimese emakeel ning seda oskab seal veel 4 miljonit inimest. Afrikaani keel on seal emakeeleks umbes 60 protsendil sealsetest valgetest (afrikandritele) ja umbes 85 protsendil sealsetest värvilistest. 2001. aastal oli afrikaanikeelseid elanikke Lõuna-Aafrika Vabariigis umbes 13,3%. Inglise keel on hakanud afrikaani keelt mitmest funktsioonist välja tõrjuma. Namiibias on kõnelejaid 146 000.

Keel kujunes pärast 1652. aastat välja hollandi kolonistide keelest oletatavasti eeskätt Lõuna-Hollandi provintsi, Zeelandi provintsi ja Utrechti provintsi murrete põhjal. Grammatika on võrreldes hollandi keelega tunduvalt lihtsustunud. Arvatakse, et seda on osalt põhjustanud kreoolistumine, sealhulgas malai keele mõjul.

Kirjakeel kujunes välja 1870. aastatest kirjanike algatusel (seni oli kirjakeelena kasutusel olnud hollandi keel). Koolis võeti see kasutusele 1914.

afrikaani keel (Afrikaans)	
Hääldus	[ɐfriˈkɑːns]
Kõneldakse	Lõuna-Aafrika vabariigis, Namiibias, Botswanas, Zimbabwes
Keelesugulus	Indoeuroopa keeled germaani keeled läänegermaani keeled alamfrangi keeled hollandi keel **aafrikaani keel**
Ametlik staatus	
Ametlik keel	Lõuna-Aafrika Vabariik
Keelehoole	Taalkommissie
Keelekoodid	
ISO 639-1	af
ISO 639-2	afr
ISO 639-3	afr

Afrikaani keele koduse keelena kasutajate osatähtsus Lõuna-Aafrika Vabariigi rahvastikus.

0–20%	20–40%	40–60%	60–80%	80–100%

Afrikaani keele grammatika

Erinevalt hollandi keelest on afrikaani keeles ainult üks määrav artikkel *die*. Tegusõnal ei ole pöördelõppe. Lihtmineviku vorm on ainult abitegusõnadel, teiste tegusõnade puhul kasutatakse selle asemel täisminevikku. Infinitiivi moodustab verbi tüvi. Mineviku kesksõna moodustamiseks lisatakse tüvele afiks ge-. Näiteks 'kirjutama' on hollandi keeles *schrijven*, afrikaani keeles *skryf*; 'ma kirjutan' hollandi keeles *ik schrijf*, afrikaani keeles *ek skryf*; 'ma kirjutasin' täisminevikus hollandi keeles *ik heb geschreven*, afrikaani keeles *ek het geskryf*. Tugevad kesksõnavormid on säilinud omadussõnadena.

Häälikusüsteem on enam-vähem samasugune nagu hollandi keeles, kuid afrikaani keeles puudub (välja arvatud võõrsõnades) heliline häälik, mida hollandi keeles märgib z-täht.

Afrikaani keeles on tekkinud kahekordne eitus: näiteks: *hy het nie gekom nie* ('ta ei tulnud').

On ka säilinud arhailisi jooni, mis on hollandi keeles kadunud.

Afrikaanikeelne kirjandus

Tuntumate afrikaanikeelsete kirjanike seas on André Brink ja Breyten Breytenbach.

Vaata ka

- Afrikaanikeelne kirjandus
- Afrikaani keele monument